

Obituari

Fragments d'una conversa interrompuda

Eric Porqueres i Gené - 12 de setembre 1962 – 3 de novembre 2018

Joan Bestard

Universitat de Barcelona

Recordo que la primera vegada que vaig parlar amb l'Enric va ser després d'una classe d'Introducció a l'Antropologia. Jo havia dissertat sobre el problema per entendre una societat "altre" a partir de Peter Winch. L'Enric va apropar-se a la meua taula per preguntar-me per què no havia parlat de Wittgenstein, que ja feia molt temps havia plantejat aquesta qüestió. Tot això, amb un semblant molt seriós i una veu tranquil·la que transmetia seguretat en sí mateix, encara que no arrogant. Aquest encontre, crec que va ser l'inici d'una llarga conversa sobre qüestions fonamentals en Antropologia Social. Varen seguir llargs diàlegs a la Biblioteca del Departament d'Antropologia de la Universitat de Barcelona. Els llibres i, sobre tot, els clàssics en ciències socials marcaven les nostres xerrades. Amb els anys vàrem seguir parlant a Mallorca, Florència i París. Aquesta vegada centrant-nos ja més en les teories del parentiu i com introduir la història en els nostres arguments.

Quan l'Enric va decidir fer el Doctorat ho va voler fer a partir d'una recerca d'arxiu sobre els descendents dels jueus a Mallorca, centrant-se en qüestions de parentiu com eren les idees de transmissió i les aliances matrimonials. Va ser una elecció encertada. Per una part, gràcies a aquesta recerca en arxius, va adquirir l'ofici d'historiador per poder plantejar preguntes precises als documents dels Arxius de Mallorca. Quan parlava de les relacions de parentiu entre

els descendents dels jueus sempre ho feia amb molta precisió. El que més m'impressionava era la profunditat genealògica en que parlava, com si aquelles persones del passat encara tinguessin vida. Jo li deia que semblava que coneixia personalment tots els individus que es trobaven en els papers de l'Arxiu. Per altra part, més que preguntar-se sobre la descendència ho va fer sobre les aliances matrimonials, és a dir l'endogàmia, i les marques del cos, en aquest cas, la sang— que donava sentit a la constitució d'una minoria marginada. Aquesta aposta pel matrimoni i els símbols corporals canviava la perspectiva sobre les relacions de parentiu. Fixar-se en l'aliança significava mirar les xarxes de relacions canviants i no pas la reproducció idèntica de la filiació.

L'Enric va tenir com a directora del seu Doctorat tant a París com al Institut Universitari de Florència a Françoise Héritier, aleshores professora del *Collège de France*, i una de les persones que més va fer per innovar els estudis de parentiu. Molt a la semblança de la seva mestra, l'Enric deia que el que volia fer com a investigador, a llarg termini, era centrar-se en un objecte, en el seu cas, les relacions de parentiu, i anar encerclant-lo de moltes diverses maneres. Tenia un tema i hi anava buscant variacions i transformacions.

Cal dir que aquesta aposta pel parentiu era aleshores molt arriscada. L'Antropologia Social havia començat a fer una crítica a la divisió estàndard de les seves categories d'estudi. No se sostenia la divisió clàssica on el parentiu tenia un paper fonamental per l'estudi de les societats dites "tradicionals". Per entendre les societats "altres", millor oblidar l'eti-

queta del parentiu. Contra aquesta situació, l'Enric es va rebel·lar i la seva aportació a l'Antropologia és testimoni d'una voluntat d'anar més enllà de la crítica al parentiu. Per una part, va seguir la seva vesant d'historiador a la recerca dels orígens cristians del parentiu Europeu. Ens va deixar una obra cabdal, "Individu, persona i parentiu a Europa", que conté noves formes d'encerclar el parentiu, introduint l'individu de les genealogies del parentiu, així com preguntant-se per la categoria de persona que defineix la dimensió relacional constituent del parentiu. Per una altra part, no va ser aliè als reptes del parentiu contemporani. Va ser a través de l'anàlisi de l'impacte de les tecnologies de reproducció assistida que ens va lliurar reflexions acurades tocant al que podríem denominar noves formes de recombinar les substàncies bio-genètiques del parentiu.

L'Enric ens ha deixat. No obstant això, els seus textos i les seves idees ens segueixen estimulants. Va deixar també un bon conjunt de tesis doctorals dirigides per ell i, pot ser, el que és més important, un grup de deixebles que feren investigació amb ell i ara segueixen les seves línies de recerca en diferents Universitats Europees o Americanes. Per a mi, un bon record de la seva amistat. ■